

a' legnagyobb tízesek, százások ezeresek stb hány osztási munkálatot kívánnak, úgy fogjuk találni hogy a:

legnagyobbik egyes 81 három 89 nyolcz 987 tizenhárom 6765 tizenhét 75025 huszonkét 832040 huszonhet 9227465 harminczkét; 63245986 harminczhat 834903170 negyvenkét 9186269025 negyvenhétszeri elosztásokat kíván.

Minthogy pedig a' legnagyobb közös osztó' keresésében ugyanezen osztási munkálatok fordulnak elő, az előadottakból következik, hogy három számjegyig, azaz : midőn a' kisebbik adott szám nem áll többől három számjegynél, az osztások' száma 5n-2, ezen felül 5n-3.

— Ez után

PETÉNYI SALAMON lt.

f. évi júniusban, Bihar vármegyének Sebes és Fekete Körös közti heglánclátolatt tett természettudományi utazásának, rövid vázlatát adta a következőkben :

Mivel azon természetrajzi utazásomnak, melyet Kovács János barátomnak, Geszten m. Tisza Lajos úr' Domokos fia' nevelőjének becses társaságában, folyó évi június' napjaiban Bihar megyében, 's jelesen a' Sebes és Fekete Körös közti heglánclátolatokban tettem, az volt főfeladata, hogy az ott létező, számos barlangok közt az ismert, 's netán még ismeretlen csontbarlangokat felkeressem, kikutassam, 's azokat őslénytani tartalmukkal együtt megismerjem és leírjam : ezen nem csekély feladatunk mellett mellőznünk kellett, vagy legfeljebb csak melleleg vehetők szemügyre a' mindenütt gazdagan kínálkozó egyéb érdekes tárgyakat, annál is inkább, minthogy nekem e' célra csak igen rövid idő, csupán egy hónap engedélyezteték, 's ez utazást azon fölül e' drágaság' idejében tulajdon költségemen tenni 's azért is siettetni kényteleníttem.

Teljes szándékunk lévén, utazásunk' tudományos eredményeivel 's azokhoz csatlандó rajzokkal annak idejében a' Tekint. Akadémiának kedveskedni : ez alkalommal bátor leszek az utazásunkban szerzett csak néhány érdekes tárgyat, azokat felvilágosító néhány szó' kíséretében bemutatni.

A' föld- 's így az őslénytani kutatások' gazdagabb bányái többek közt a' mély vízmosások, a' hegyszakadások és hegyomlások. Ott merülnek fel a' természetbuvár' számára sok érdekes kincsek, melyek különben előtte évek' ezreitől fogva a' sötét föld' gyom-

rában elzárva feküdtek. Azokat tehát a' föld- és öslénytán' barátjának fel kell keresni : mellőznie, elhanyagolnia nem szabad.

Afféle hegyomlásokat, millyeneknek nyomai az alsó Duna' mentében kezdve Érdtől lefelé egész Zimonyig, jelesen pedig Duna-Pentele és Mohács közt mindenütt a' Duna' jobb partján láthatók : találtam Bihar megye' Sebes-Körös völgyének jobb oldalán, kezdve Várad-Olaszítól fölfelé egész Nagy-Báródig, 's ott jelesen a' Tinód és Tötös helységek' szőlőhegyei' alján nagyobb mennyiségben. Felette rövidre kiszabott időm nem engedé azokat sorban megvizsgálni, mi szép eredmény nélkül bizonyosan nem maradt volna : én csupán azalatt, míg Kovács János barátom Geszten az utazásra elkészült, egyetlen egyet, t. i. a' nagyvárad-olaszi szőlőhegység' délkeleti oldalában fekvő, Tichy Alajos könyvnyomtató' szőlője' tetejéről évről évre leszakadó hegyomlást látogathatám meg, hova sógorom, nagyvárad gyógszerész Molnár József úr által junius' 9-kén vezetettve, daczára a' reánk szüntelenül szakadó 's működésünket nem kissé akadályozó záporosőnek, kirándulásunk és bajos működésünk felette becses eredménnyel jutalmaztatott meg. Mert a' hegy' oldaláról utoljára leomlott, általunk kálapácsokkal szétvert homokkő-rétegből nyertük *íme ezen három állkapcsot sok egyéb oda tartozó töredék mellett*, mellyek egykoron testrészei valának az ősvilág' két emlőslakosának, t. i. az *ásatag Őz'* (*Cervus capreolus fossilis*) két különkoru példányának, még pedig egy koros, hihetőleg hímnek, *felső bal állkapocs töredéke a' 2. 3. 4. 5. és 6-ik zápfogával*, és egy fiataljának *alsó jobb állkapcsa mind a' hat zápfogának töredékeivel*; azonkívül az *ősjuhnak* (*Ovis fossilis*) *alsó jobb állkapcsát az 5. ép zápfogával*. Van szerencsém úgy ezen öslénytani tárgyakat, valamint az azokhoz tartozó homokkőbeni lenyomatokat is bemutatni a' Tisztelt Akademiának, egyszersmind arra is figyelmeztetni, hogy a' nagyvárad Tichyféle szőlőnek hegyomlása *első lelhelye az ásatag őz, és az ősjuhnak* Magyarországon, 's hogy az elsővel t. i. a' *Cervus capreolus fossilisszal*, már hatra szaporodott a' hazánkban összearvasfajok' száma, mellyek : 1) *Ős-jávorszarvas* (*Cervus alces fossilis*) özöni képletekből; 2) *Nagyszarvu szarvas* (*Cervus megaceros*) szinte onnan; 3) *Ős-gímszarvas* (*Cervus elaphus primigenius*), özöni képletek és barlangokból; 4) *Egyrét fogu szarvas* (*Cervus haplodon*) a' lorettomi durva mészkő-bányából; 5) *Ősnyargalócz-szar-*

vas (*Cervus tarandus priscus*) csontbarlangokból, és 6) *ásatag Ős-szarvasunk* (*Cervus capreolus fossilis*) agyagos homokrétegekből. A' fenn-nevezett két ősemlős' mostani fölfedezése által pedig gyarapodott a' magyarhoni *Ős-kérődzők'* száma tizennégyre, melyek a' most elősorolt 6 Ős-szarvas fajokon kívül még következők : 7) *Dorcatherium vindobonense*, dévényfalvai homokdombból; 8) *Palaeomeryx Kaupii*; 9) *Palaeomeryx Bojani*, mindkettő az előbbi helyről; 10) *Ős-teve* (*Camelus fossilis*), csereviczi agyagból; 11) *Ős-juh* (*Ovis fossilis*) a' fenn-nevezett helyről; 12) *Marhajuh* (*Ovibos fossilis*) Lipova-csontbarlangból; 13) *Ős-marha* (*Bos taurus primigenius*), vízözöni képletek és csontbarlangokból; és 14) *Ős-bölény* (*Bos urus priscus*), vízözönből (diluvium).

Azalatt Gesztről Nagy-Váradra megérkezett Kovács János és Molnár József urak' társaságában, junius' 12. kiindulva, Mező-Teleghen keresztül Élesdre sieténk, fölkeresvén következő napon a' Sebes-Körös' balpartján elnyújtódzó közép hegység' oldalában a' pesterei határban sűrű bokrok' árnyékában rejtőző „Igriz“ nevű barlangot, melynek 19 osztályzatát megvizsgálván 's mindegyikben szorgalmasan áskálván, lelők nem csak a' különkoru *Ős-medvének* (*Ursus spelaeus*) számos csontjait, hanem egy sokkal ritkább, jelesb' őszállat, t. i. az *ásatag farkas'* (*Canis lupus spelaeus*; Hölen-Wolf) több maradványait is. Örömmel sietek azokat ezen majd minden fogakkal ellátott *alsó bal állkapocs*, *bal fülkarcson*t, több *újjperc*ekben és *borda töredé*ekben bemutatni, mert ezen őszállat és lelhelyének fölfedezése, tudtommal, első nem csak Magyarországra, hanem hihetőleg az egész ausztriai birodalomra nézve is, miután az mind eddig sehol az ausztriai palaeontológok' munkái 's fölfedezett őszállatok' névsorozataiban elő nem fordul.

Ezen fölfedezésünk által a' magyarhoni *húsevő* vagyis úgynevezett *ragadozó emlősök'* száma hatra szaporodott. Ezek közül az 1847-iki évig csak kettőnek, t. i. 1) a holicsei határban fölfedezett *Ősborjú-Úlge* (*Phoca vitulina fossilis*) és 2) a' csontbarlangokból került *Ős-medvének* (*Ursus spelaeus*) maradványai voltak ismereteseek; hozzájuk járult most : 3) *Ősfarkasunk* (*Canis lupus spelaeus*); és az általam 1847-ben a' beremendjé mészkőbánya' hasadékainak csonttorlatu telvényeiben fölfedezett három új menyétféle ősemlős ú. m. 4) az *ős-nyuszt* (*Mustela Martelina*).

Pet.); 5) a' *beremendi űs-nyest* (*Mustela beremendensis*. Pet.), és 6) az *űs-hűlgymenyűt* (*Foetorius palerminens*. Pet.); melly utolsű hűrom űsállatrűl alkalmam volt műlt műjusi űléseiben a' kir. magyar természettudom. társulatnak bűvebben ertekezni, 's ott e' tárgyakat rajzokkal is felmutatni.

Mielűtt a' palaeontologiai tekintetben annyira őrdekes pesterei Igriz-csontbarlangunktűl elválnánk, legyen szabad a' tiszt. osztályt annak még más tartalma, több őrű lakosára is figyelmeztetnem.

A' csontbarlangok nem csak sűrboltjai az űslűnyeknek, azok egyszersmind laktanyái most őrű többfűle állatoknak is, 's azért valamint űslűnytani, űgy zoologiai tekintetben is felette őrdekesek. Bennűk valamint általában minden egyűb barlangokban is, szűletnek, tartűzkodnak, őrűnek 's halnak meg az állatország' több osztályainak legkritkább, felette nehezen megszerezeshetű, de őrűen azért, 's több egyűb tekintetben, őrdekteljes őrű lűnyek. Ki őrűtt ismeretlen pűldűl azon csodálatos állat, melly csupán a' barlangok, 's jelesen a' karinthiai adelsbergi barlang' tavaiban lelhetű? t. i. *Az őrűgolna vűltűzűny* (*Proteus anguinus*. Laurent.), melly a' lűlekzűsre tűdejűn kívűl még hűrom szabad kűlkopoltyu nyalábbal is levűn ellűtva, átmenetet kűpcz a' hűllűktűl a' halakra.

A' barlangok' lakűihez szűmítűndűk az emlűsűk' sorozataibűl jelesen a' *denevűrek*. A' barlangok tanyái több denevűr fajoknak, mellyek azokban nyűron át vagy egyenkűnt, vagy pűrosan, vagy csalűdosan szűtszűrva laknak, fiadzanak; a' telet pedig azokban gyakorta ezrenkűnt őrűssze csoportozva tűli őrűmukban őrűtaluszszűk. Az Igriz-barlangban szinte akadtunk több denevűr palotákra, 's azok talaján denevűrganaj rakásokra: itt azonban az őrűcsontok' felkeresűse 's őrűsűsűl levűn elfoglaltva, az azokrai vadászatot elmellűztűk. Akadtunk azonban az Igriz barlangtűl alig fűlűrűnyira őrűjszakkeletre fekvű *„Pizsnicze“* ¹⁾, azaz: Pincze nevű szomszűd barlangban szűmos denevűrekre, hol a' barlang' őrűcsarnokában elhintett fris hűnyadűkok azonnal figyelmeztettek azok' ottlűtűre. Kevűs kutatás után a' csarnok' mennyezetehez tapadva látánk több

¹⁾ őrűdekes a' *Pizsnicze-barlang* azért is, mert rajta vűgig foly a' hegy alatt egy sűkűr ugyan, de jű szűles patakocska, melly a' barlang szűja őrűtt kűpűzűdűtt műsztűffa-dombon hűrom őrűgban lezuhanván, igen takaros őrűlűh malomcűkűt hajt, festűszűzileg őrűkesűtűvűn az őrűgűsz kűrnyűket.

kisebb nagyobb csoportozatait a' *deres denevérnek* vagyis a' tulajdonképi *szárnyas egérnek* (*Vespertilio murinus*; das grosse Maeuseohr). A' magyar denevérek' ezen legnagyobb faja tartózkodik a' barlangok' még félig világos előcsarnokaiban; azonkívül a' nagyobb épületek, jelesen várak', kastélyok, templomok, kolostorok és kaszárnyák' tekervényes padlásain. Beutazván az 1843-ki Kolosvárt tartott magyar orvosok és természetbuvárok' gyűlése' alkalmával Erdélynek több táját, a' Vajda-Hunyadvára' tetője alatt e' denevérnek ezreit találtam; 's az 1846-ban, Kassa, Eperjesen tartott nagygyűlésünk' alkalmával a' kassai székesegyház' padlásain olly számtalanokat leltem e' denevérfajból, hogy az alattok tornyosuló ganajok miatt alig lehetett a' padlás' némelly részeibe bejutni.

De a' pizsniczei barlangnak mélyebb, sötét csarnokaiban találtam egy más, az előbbinél sokkal ritkább, tehát érdekesebb fajtát a' denevéreknek, t. i. a' *barlang-denevért* (*Miniopterus Schreibersii*, Natterer; *Vespertilio Ursinii*. Bonaparte), melyet Orsini a' pápai tartományok' jelesen Ascoli' környékén és az Algír' barlangjaiban; hazánkfia Schreibers Károly tanácsos, 's a' bécsi cs. kir. udvari természettár' volt igazgatója, Bánságban a' galambosi (kolumbáczí) és a' veteráni barlangban fedezték fel¹⁾, magam pedig 1841-ben és 1846-ban az aggteleki, 1845-ben az abaligeti (Baranyában) és az idén Biharban a' pizsniczei, a' fericsei és a' fonáczaí barlangok' sötét palotáiban számos példányokban leltem.

Ki az aggteleki barlangot meglátogatta, 's ott az úgynevezett „Denevércsarnokot“ is figyelmére méltatta, vissza fog még emlékezni az ott látott ezen fajú denevérek' töménytelen sokaságára, hol azok egymásba kapaszkodva, rajok és draperiák gyanánt függnek le palotáik' mennyezeteiről, a' közikbe tett lövésre nagy fűrtökben hulladozva 's hemzsegeve töltvén el a' barlang' szomszéd osztályait. A' június' 25-kén megvizsgált, Rézbányától nem messze fekvő Segyestyel helység' határában, a' falu fölött éjszakaról nyíló Parrov-Hidry völgynek Dimbrandoli hegy' oldalában találtató *Tibakoje* nevű csepköves barlangban leltem a' *patkóczoknak* legkisebb európai fajtát, t. i. a' *kis patkóczot* (*Rhinolophus hipposideros* Bechst. — Rhin. hippocrepis Herm. — Rhin. bihastatus.

¹⁾ Lásd : Petényi Sal. Ján. „Pár szó az emlősökről általában, a' magyarhoniakról különösen“ Pestén 1844. 10. lap.

Geoffr.; das kleine Hufeisen), mely e' helyen legelőször fedezték fel a' magyarországi emlősök' faunája számára ¹⁾).

Minthogy pedig minden nagyobb állatnak, 's így jelesen az emlősöknek is vendég vagy elődi állatai (parazitái) vannak, úgy élnek a' denevéreken is, 's azok körül több apró, hol a' *pankányok* (Arachnoda; Spinnenartige), hol a' *kétröpükhöz* (Diptera, Zweiflügler) tartozó, 's a' gerincztelen állatok' természetrajzára nézve jobbadán nagy érdekekkel bíró állatok.

Az elsőkhöz t. i. a' *pankányokhoz* tartozik p. o. a' *denevératka* v. *kolláncska* (Gamusus s. pteroptus vespertilionis; Fledermausmilbe), minőt az aggteleki barlangban 1846-ban fogott denevéreken leltem; oda : az *Eschatocephalus* v. *Haemalastor gracilipes*, minőt ugyan ott 's azon a' denevérfajon dr. Frivaldszky Imre társunk 1841-ben talált; oda egy általam most a' pizsniczei barlangban fogott hasonfajú denevéren fölfedezett, kisebbsége, rövidebb lábai 's egészen különböző színe által amattól eltérő, eddig még meg nem határozott faja a' *Haemalastornak*; oda az *Ixodes vespertilionis* s. t. eff.

A' *téhelröpük* vagyis Colleopterákhoz számítandók a' barlangányok' sorából : *Sphodrus Schmidtii* ²⁾; *Trogloorhynchus anophthalmus*; a' *kétröpük* (Diptera) sorából a' *Nycteribia vespertilionis*, melyet valamint az aggteleki, a' pizsniczei úgy az abaliget-i barlangokból hozott denevéreken leltem; oda tartoznak ezen nagyobb vöröstestű, és ezen apró fekete legyek is, melyek a' barlangokbani denevér-guanorakásokon 's ezek fölötti falakon százként mászkálnak. Ide tartoznak végtére a' *Thysanurakhoz* tartozó *Tritomurus scutellatus* 's egyéb rokon fajú rovarok.

¹⁾ A' nagy patkócsot (Rhinolophus ferrum equinum. Daub.; Rhin. unihastatus. Geoffr.; das grosse Hufeisen) a' budai hegység' Lipótmező barlangjában; a' dombos orru patkócsot (Rhin. clivosus. Rüppel; hügelnasiges Hufeisen) pedig, mely eddig csak Afrika és Dalmatországból volt ismeretes, a' siklósi barlangban fedeztem fel. 'S így az európai patkócsnak valamennyi faja képviseltetik hazánk' faunájában is.

²⁾ A' barlangokban tartózkodó kisebb állatok' kipuhatólása, vizsgálása és leírásában nagy érdemeket szerzett magának az élő természetbuvárok előtt köztisztelőtű, soproni születésű hazánkfia Schmidt Ferdinand úr, előbb kereskedő Laibachban, most ennek szomszédságában, Schischka nevű jószágán, kizárólag az apróbb osztályu, jelesen a' barlangokban élő állatok' buvárkodásának sikerteljesen szentelő óráit. (Lásd : „Verhandlungen des zoologisch-botanischen Vereins zu Wien, IV. Bd. S. 23—34.“).

Megemlítésre méltó e' helyt azon körülmény, hogy a' barlangokban született 's folyvást ott élő állatok tökéletesen vakok, nekik ott az örökké tartó sötétségben nem lévén szükségök a' szemlátásra, épen úgy, mint a' föld' sötét gyomrában lakó *fogas vakonynak* (*Spalax typhlus*) nincs, mellyről pár év előtt volt szerencsém e' tisztt. osztályban pár szót elmondanom.

Úgy sikerült a' biharmegyei, jelesen a' fericsei barlang' leg-hátsóbb üregeiben, utitársam, Kovács János barátomnak egy a' *Catops* nemhez tartozó barlangi bogarat fölfedezni, melly szinte egészen szemnélküli, 's a' helybeli entomologok' bizonyítása szerint új állat, miért is azt Kovács János úr a' lelhely' emlékére: „*Catops fericsensis*“ nek nevezé.

Az eddig említett és részint bemutatott tárgyakon kívül nem mulasztottuk el a' bihari utazásunkban előforduló egyéb állat, növény 's ásványokra is fordítani vizsga figyelmünket, 's így a' beutazott részek' fauna, flóra és geájához adatokat gyűjteni. Sőt sikerült — mi eleinte majd lehetetlennek látszott — a' mindennapi elkerülhetlen szükségekhez tartozókon kívül egyébbel semmivel nem gondoló, 's azokon kívül egyebet semmit, még a' legközségesbet sem ismerő, tehát megnevezni sem tudó oláhoktól végtére, és csak az által, hogy minden helyen és minden embertől kérdezősködve, itt egy, ott más nevet tudtunk meg, az ott előforduló természeti dolgok, jelesen az emlősök és madaraknak annyi oláh tájmegnevezéseit összegyűjteni, mennyit, úgy hiszem, hiába fognánk honunkban valahol együve keresni. Valamint a' nevezetesb természeti tárgyakat, úgy a' magyar és oláh tájnéveket kidolgozott utazásunk' leírásában a' Tek. Academia elébe terjeszteni el nem mulasztandjuk.

Felette sok volna még utazásunkból ez alkalommal is megemlítendő, mi legalább reánk nézve nagyobb érdeklél bír. Azonban hosszadalmas előadásommal nem akarván túlfeszíteni a' tisztt. osztály' türelmét, elhallgatom azokat. Odahagyom most a' Bráj, Bugyássza, Sután, Vurvupojén és Bihor, még junius' 20-kán sok helyen hóval fedett magasuló hátait, mellyeknek keleti oldalán terül el az erdélyi Kárpátok' habos tengere; honnan délnyugatra egész a' Mátraig és Tótországig nyílik a' pusztá szemmél átnézellen magyar alföld' térsége. Elmellőzöm ez úttal a' Bohodej havas' tetején kibuzogó jéghideg *Fontina récsé* nevű, hatalmas forrá-

sát a' pisztrángdús Drágán folyamnak; vissza nem tekintek sem a' feltornyosuló Tyatra-talparilor regés zsványok' sziklájára, sem a' Szamosok' forrásain túl fekvő 's az *Ósmedve* (*Ursus spelaeus*), *ásatag marha*- (*Bos taurus priscus*) csontmaradványokban hihetőleg honunkban legdúsabb *Uoncsassza-csontbarlangra*. Hallgatok a' Rézbánya' környékén Fonácza helység' határában, szinte *Ursus spelaeus*' maradványait tartalmazó „*Pestere bulsuluj*“ óriások' barlangjáról; hallgatok az Arad megye' szélén elterülő béli hegységnek Kaluger' határában időről időre kimaradó 's megmeg kizubogó csudálatos „*Izbuk*“ forrásáról (*fons intermittens*; *periodische Quelle*). Meg nem említem továbbá a' kimpolyi völgynek minden nézőjét bámulatra ragadó *Kimpányászka-barlangját*, mellynek tárogatott fekete torkolata több mint 50 ölnyi mélyébe zuhan le a' legirtóztatóbb zajai közt az itt egészben elnyelt szohodoli patak, elnyújtózáván a' hegy' gyomra 's belein végig több ezer ölnyre, míg a' vaskohi hegy' oldalából két helyen kiümlik magával a' hegy alatt felnevelt legszebb pisztrángokat (*Salmo fario*) sodorva ki 's a' Fekete-Köröst megkettőztetve.

Mindezeket, mondom, 's ezekhez több hasonlókat, mint olyan nagyszerű tárgyait a' természetnek, olly csodálatos tüneményeit Bihar megyének, annyira érdekes tulajdonait édes hazánknak, minők bővebb és tökéletesb rajzolást érdemelnek a' mainál, ez alkalommal mellőzve: jelen szavaimat csak egynéhány ritkább, a' bihari szélhegységben lelt gerinczes állat' bemutatásával kívánom befejezni.

Ezeknek egyike egy hazánkra nézve felette ritka, a' poczoknemhez tartozó egérfaj. Ezt én első pillantásra *verhenyes poczok*-nak (*Hypudaeus rubidus*. Pet.; *Mus rutilus*. Pall. Röthel-Wühlmaus) tartottam, minőt eddig honunkból csak a' besztercebányai erdős hegységről szerzett két példányban ismertem. A' most hozottat azonban valamint ezzel, úgy a' többi poczokfajokkal pontosabban hasonlítván egybe, meggyőződtem, miszerint a' mi bihari poczkunk valamint tetemes nagyobbsága, úgy testrészeinek, sőt a' föl- és altesti' színeinek egymáshozí aránya által is a' verhenyes poczoktól fajilag eltér; leginkább hasonlítván az eddig ismert európai poczkok közt a' *sárgavörös poczok*hoz (*Hypudaeus fulvus*. Brants. *Lemmus fulvus*. Geoffr. Röthlichgelbe Wühlmaus). Ezen szoptató nőpéldányt, mellyet szerencsém van itt bemutatni, akkor fogtam

meg, midőn junius' 17-kén Dámosról Rossiára utazván, a' magas meredek hegység' ős bikkerdőkön végig, a' bennünket vezető hat ökrös oláh szekér mellett kelle gyalogolnunk. A' fenicsei bükkös hegyeken felfelé a' havasokra Uoncsassza csontharlanghoz vándorolván, egy más, fiatal példányára akadunk ezen poczokfajnak, melyet azonban reá rohanó oláh vezetőink' durvasága széjjeltépett.

A' bemutatandó ritkább tárgyaknak másik és harmadika az általam hazánkban nem rég fölfedezett 's eddig csak igen kevés helyen lelt ritkább *hal/faj*, t. i. az 1837-ben legelőször a' Poprádban fölfedezett, később 1842-ben Turóc megye hegyi patakai-ban, 1849-ben pedig a' felső nógrádi hegység' csermelyeiben lelt *tarkaszárnyu koltly* (*Cottus poecilopus*. Heckel), és a' *Petényiféle Márna* (Barhus Petényii. Heckel), melyet először 1835-ben Mehádia fölött a' Cserna' vizében fölfedezvén, 1844-ben Erdélyben is az Olt vize' confluenseiben; 1849-ben felső Nógrád' hegysége' patakai-ban; most pedig Bihar megye' szélhegyeiről valamint a' Sebes-, úgy a' Fekete Körösbe befolyó minden patakokban nem csak bővségesen, hanem nagy szép példányokban is „Mrjana“ név alatt találtam.

'S így gyarapodott többek közt utolsó utazásom által ezen magyarországi ritkább gerinczesek' természetrajza, új lelhelyek 's nagyobb geographiai elterjedésök' megismerése által.

— Ez alkalommal Petényi úr felszólítottatt az osztály által, hogy ezen eredményes utazásnak részletes leírását, rajzokkal felderítve nyújtaná be az Évkönyvek' számára; mire a' tisztelt tag vállalkozott is.

KIS GYÜLÉS, OCT. 16. 1854.

(A' nyelvtudományi osztály' részére).

Kubinyi Ágoston igazg. és tiszt. tag' helyettes elnöklete alatt

Jelen az osztályból: Czuczor, Szemere és Repicky r. és lt. — Egyéb osztályokból: Bugát, Cseh, Érdy, Győry, Horváth Cyr., Jerney és Kiss Kár. rr. tt. — Bertha, Csorba, Pauler lt. tt. — Toldy Ferencz titoknak.

BUGÁT PÁL rt.

phonologiai előadásai' folytán befejezőleg az *együtthangtan és szóhang-áthasonlításról* értekezett. Az egész itt egy tagban közöltetik.

A' mulékony érzéseket, ismereteket, akaratot, a' történeteket, egy szóval azt, mi mint gondolat (eszme) lelkünk' világában feltűnik és mit mi szavakba önteni tudunk, részint magunk, ré-